

Til: opptaksutvalget
Kopi: Kunnskapsdepartementet

Generell studiekompetanse gjennom bestått videregående opplæring må være hovedveien til høyere utdanning

Vi takker for muligheten for å bidra med innspill til opptaksutvalget.

Opptaksutvalget skal gå gjennom og vurdere evt. endringer i regelverket for opptak til høyere utdanning. Utvalget er bedt om å gi anbefalinger til et regelverk som bidrar til at vi får dekket kompetansebehovene i arbeidslivet, og til at vi får utnyttet ressursene i befolkningen best mulig. Opptaksutvalget har bedt om innspill fra partene/lærerorganisasjonene på hvilke utfordringer vi ser ved dagens regler for (1) kvalifisering, (2) rangering og (3) organisering i høyere utdanning.

Endringer i opptaksregelverket for høyere utdanning påvirker også videregående opplæring. Vi mener studieforberedende utdanningsprogrammer, med oppnådd generell studiekompetanse, bør være den brede hovedveien inn i høyere utdanning. Uten denne sertifiseringsfunksjonen videregående opplæring har, vil mange elever miste mye av incentivgrunnlaget for å jobbe godt gjennom videregående opplæring.

Vi støtter at regelverket skal gi de best kvalifiserte søkerne studieplass, og at studieforberedthet i denne sammenhengen kan operasjonaliseres som karaktersnitt. Det vil være viktig å fortsette arbeidet for valide og reliable karakterer, både fra standpunktvurderingen og fra eksamenssensuren, på vitnemålene fra videregående opplæring. Vi ønsker ikke å erstatte vitnemål fra videregående opplæring med en standardisert opptaksprøve til høyere utdanning.

Norsk Lektorlag mener en først burde fått konkretisert fullføringsreformen for videregående opplæring i form av nye eller justerte utdanningsprogrammer hvor bestått utdanning resulterer i generell studiekompetanse, og *deretter* se på behovet for evt. endringer i regelverket for opptak til høyere utdanning. Innholdet i generell studiekompetanse kan bli endret som del av fullføringsreformen, og det er viktig at opptaksutvalget forholder seg til Liedutvalgets anbefalinger og til fullføringsreformen. Vi vet at studenter som kommer til høyere utdanning via påbygg, 23/5-regelen eller Y-veien, lykkes dårligere i høyere utdanning. Parallelt med utvikling av nye utdanningsprogrammer i det studieforberedende utdanningsløpet, må oppbygging og innhold i påbygging til studiekompetanse revurderes. I stedet for å skape flere veier for å oppnå generell studiekompetanse, er Lektorlaget positive til mer bruk av spesiell studiekompetanse. Det forutsetter imidlertid et løft for karriereveiledningen i skolen, slik at elever tidlig blir gjort oppmerksomme på konsekvenser av fagvalg.

Lykkes vi i å heve nivået på generell studiekompetanse gjennom fullføringsreformen, bør færre studier i fremtiden stille spesifikke tilleggskrav for inntak. Det er et stort sosialt mobilitetsproblem i dag at det er vanskelig å orientere seg i en uoversiktlig og mangefasettert inntaksstruktur.

Norsk Lektorlag mener:

- Vi må skille tydeligere mellom yrkesfag og studiespesialiserende utdanningsprogram, disse må styrkes og utvikles i tråd med sin egenart.
- Skal vi få bedre studieforberedte avgangselever og høyere faglig nivå på studieforberedtheten, er innfasing av høyere kompetansekrav for undervisning i videregående opplæring en helt nødvendig forutsetning.
- Vi må stille kvalitetskrav på likt nivå til utdanninger som gir generell studiekompetanse. For dårlig studieforberedthet forplanter seg som frafall i høyere utdanning.

- Den utstrakte praksisen med tilleggskrav til generell studiekompetanse for opptak til studier er uheldig, men vi støtter at det skal kunne settes ulike karakterkrav for opptak til utdanninger. Eksempelvis er høye opptakskrav til lektor- og lærerutdanninger viktig for å sikre kvalitet i skolen.

Rådgiveres kompetanse bør kvalitetssikres gjennom forskrift

Utdannings- og yrkesrådgiverne på ungdomstrinnet og i videregående opplæring har en sentral rolle i kvalitetsutvikling av skolesystemet. Norsk Lektorlag støtter Liedutvalget i at:

«Utvalgets forslag til en ny videregående opplæring krever at ungdom og voksne får god karriereveiledning på et tidlig tidspunkt. Utvalget mener at fylkeskommunen må få et større ansvar for å ivareta karriereveiledningen. Dette innebærer at fylkeskommunen må jobbe tett opp mot kommunene og grunnskolene i arbeidet. Informasjonsflyten om elevene må bli bedre».

Norsk Lektorlag støttet også Kjærgårdutvalget i at god karriereveiledning kan bidra til mindre frafall og færre omvalg i både grunnopplæring og høyere utdanning. Korrekt, riktig informasjon på riktig tidspunkt er en forutsetning for å kunne ta gode, informerte utdannings- og yrkesvalg. Lektorlaget har støttet Kjærgårdutvalgets konklusjon om at grunnlaget for utvikling av profesjonalitet i veiledningen og profesjonsidentitet hos veilederne svekkes når det ikke stilles krav, eller det stilles vage krav til formell kompetanse. Ett års faglig fordypning, dvs. 60 studiepoeng, er nødvendig som kompetansekrav til karriereveiledere i grunnopplæringen, og dette bør forskriftsfestes.

Vi mener det kan slå sosialt skjevt ut at karriereveiledere/rådgiverne i skolen ikke nødvendigvis har riktig kompetanse og oppdatert informasjon, og at det kan være vanskeligere for elever med lav sosioøkonomisk bakgrunn, og evt. uten støtte fra foreldrene, å ta godt informerte valg om faglig fordypning, og å planlegge for videre studieløp i valget av fag på ungdomstrinnet og i videregående opplæring.

Elevene bør ikke kunne opparbeide seg tilleggspoeng for fagvalg i videregående opplæring, og alderspoeng bør fjernes

Norsk Lektorlag mener tilleggspoeng for fagvalg fra videregående opplæring bør fjernes helt, slik vi støttet Liedutvalget på. Sekundært kan dagens ordning med tilleggspoeng erstattes med en ordning hvor relevante fag vektet tyngre for opptak til spesifikke studier (for eksempel at rettslære-karakteren vektet mer for opptak til juss-studier). Vi vil unngå dagens situasjon, hvor elever velger fag taktisk, uten at de planlegger å bruke fagene i sin videre utdannelse.

Norsk Lektorlag mener dagens ordning, med alderspoeng kombinert med en ubegrenset mulighet til å ta opp igjen fag som privatist, er sløsing av samfunnets ressurser. Vi ser på det som viktig at studentene kommer raskt i gang med studiene. Alderspoeng kan bidra til det motsatte. Vi er positive til å redusere alderspoeng betydelig, eller å fjerne dem helt.

Med vennlig hilsen

Helle Christin Nyhuus (sign.)

Leder

Norsk Lektorlag